

УДК 323(477)

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОЇ СВОБОДИ У СУЧАСНОМУ
ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ****Сергій Орлов**

*Львівський державний університет внутрішніх справ,
кафедра філософії, політології та юридичної логіки
вул. Городоцька, 26, 79007, Львів, Україна,
e-mail: filosof@lvduvs.edu.ua*

Досліджено, що з поміж низки ціннісних визначень політичного буття людини вагоме місце посідає свобода. Визначено, що свобода, і як категорія, і як принцип буття, суттєво трансформується в історичних визначеннях. Проаналізовано специфіку змісту категорії “свобода” у сучасних умовах глобального світу.

Ключові слова: свобода, політичні форми свободи, глобалізація, трансформаційні процеси, транзитне суспільство.

Коли звернутися до визначення сутності проблеми глобалізації, її основ і джерел, то, на нашу думку, можна стверджувати, що як явище глобалізація сягає корінням своєї давнини, хоча у завершеній формі — це феномен ХХ ст. У цьому ракурсі нашу добу можна назвати глобалізаційною. Відтак уроки ХХ ст., котре ментально, проблемно швидко не відійде й довго домінуватиме у ХХІ ст., є конче важливими для розуміння перспектив нашого розвитку. Особливо це стосується таких держав, час становлення суверенності яких припадає на пік «розгулу» глобалізаційних процесів. Саме таке «щастя» випало нашій Україні.

Політологи, історики й політики ще довго сперечатимуться стосовно того, наскільки плідний спадок ХХ ст., але ідейно-політичні наслідки навряд чи переглядатимуть у найближчій перспективі. Стисло їх можна схарактеризувати так: права людини мають системовизначальну значущість; демократія продуктивніша за тиранію; ринок є ефективнішим за командно-адміністративну економічну систему; відкритість значно краща, ніж самоізоляція, замкнутість. Ця система цінностей і настанов, сформована й активно пропагована Заходом, не лише поширилась та здобула визнання в сучасному світі, а й послугувала, як ми вважаємо, своєрідною матрицею всієї інформаційної системи політичного, економічного, соціального, культурницького поля буття країн сучасної демократичної цивілізації.

Наближення поглядів, підходів, способів розв’язання - характерне явище для сучасного людства і в той чи інший спосіб неодмінно виявляє себе в суспільній практиці. Після руйнації соціалістичної системи ринкова економіка, політична демократія, ідейний плюралізм, відкрите суспільство стали загальноновизнаними й природно необхідними орієнтирами в прогресуванні держав із новою соціально-політичною орієнтацією. Уперше за всю історію більшість людей, що живуть у сучасному світі, повільно, але дедалі впевненіше напрацьовують спільне (і навіть дещо узгоджене) розуміння основних принципів життєствердження, що й становить ідейно-інформаційний фундамент сучасних глобалізаційних процесів.

І, безсумнівно, можна констатувати: завершальний етап ХХ ст. виявив себе новим науково-технічним переворотом. Інтелект, знання, складні технології стають найважливішими активами економіки та політики. У передових країнах, що входять до Організації економічної співпраці та розвитку, понад половину валового внутрішнього продукту створюється в інтелектуально ємних виробництвах. Інформаційна революція, ґрунтована на поєднанні комп'ютера з телекомунікативними мережами, суттєво трансформує всі ланки людського буття. Вона стискає час і простір, відкриває неозорі межі, уможливорює зміну комунікативних відносин, поширюючись на весь світ, перетворюючи індивідів на категорію громадян, яку І. Кант називав громадянами світу [4, с. 162].

Під інформаційною революцією розуміють не лише безмежно інтенсивне зростання кількісного виявлення інформації, а передусім зміну її функцій: перетворення на основний критерій цінності, визначальний спосіб світоперебудови, надмірну уніфікацію її змісту, способів використання і швидкий процес поширення й засвоєння на всіх просторах людського буття [2, с. 263].

Отже, під впливом інформаційної революції просторово-часові форми організації соціальних зв'язків і політичних відносин суттєво трансформуються. Простір приватного й публічного життя визначають ще й третім виміром, що назагал змінює традиційну систему координат. Саме координата інформації перетворює цей простір із площинно-лінійного на всеосяжно сферичний. Це дає змогу швидко торувати нові шляхи, легко й майже беззаперечно налагоджувати комунікації між різними частинами земної кулі. Такий геометрично-динамічний образ глобалізації винайшов філософ П. Тейяр де Шарден у формулюваннях: «скручування», «загортання в себе», «світ, що згорнувся», і под. Світ без меж та кордонів, де втрачається традиційно виплекане значення території, віддалі, дискретності політико-економічних форм людського буття, завдяки інтенсивному залученню нового інформаційного виміру починає відчуватися цілісною основою. У такому новому соціально-політичному просторі, відповідно, час суттєво пришвидшує свій рух, і те, що раніше здійснювалося впродовж низки століть чи років, може реалізуватися в межах кількох днів. Найскладнішим, як нам видається, є те, що процес соціальної взаємодії відчутно інтенсифікується, що спричиняє зовсім інший темп, динамізує його. Сам же простір суспільного буття з його цариною приватного життя, політичними інституціями, суспільними, виробничими, нормативними структурами ущільнюється й змішується, стає одноріднішим.

Зауважимо принагідно: для держав, які почали самовизначатися в межах кінця ХХ – початку ХХІ ст., стаючи на шлях самостійності, такі метаморфози суттєво заважаючи формуванню класично виражених форм самої держави, громадянського суспільства, соціальних структур, типу політичної влади, форм власності та ін.. Це є вельми складна й неоднозначна проблема і в політичній науці нині ще не досліджена.

Однак, звісно, без перебільшення можемо констатувати: якщо інформаційна революція не є перемогою розуму над часом і простором, то суттєвим послабленням актуальності цих природних обмежувачів людської діяльності, хочемо ми того чи ні, вона стає. Отже, у новостворених видах комунікації, нових формах взаємодії та взаємовідносин, у процесі новаційних конструктивних можливостей людини глобалізація створює свій економічний і політичний базис. Лише в межах глобалізованого, насамперед унаслідок інформаційної експансії світу, політика постає ще й як певний бізнес, а не тільки надбудова над економічним базисом, вільно конвертуючись в

уніфікованих системах відносин, права, ідеології, інституціональних формах політичної матерії.

Початок третього тисячоліття виявив небезпечну й непередбачувану за результатами та розмахом невідповідність між глобальним масштабом проблем, з якими стикнулося людство, й обмеженими, зазвичай, національно-державними способами та методами їхнього розв'язання. І серед усього вагомого комплексу проблем, що потребують об'єднання зусиль усіх громадян нашого світу, найважливішими, на нашу думку, безумовно, є стан природного довкілля й екологія політики. І перше, і друге сьогодні викликають занепокоєння. Адже під запитанням — виживання людини в природно-біологічному сенсі та соціуму як високорозвиненої, цивілізованої саморегулювальної системи, що створила складні допоміжні засоби для свого існування та безпеки - державу, політичні інституції, систему влади, правових норм, соціальні структури і под. Від стану екологічності (людяності, гуманності, демократичності) останніх виживання, збереження людини залишаються настільки ж залежним, наскільки і від природних чинників.

Цей шерех небезпек і загроз, на які людина повсякчас наражається, перетнувши поріг третього тисячоліття, можна розгорнути далі. Небувала інтенсивність, ускладненість і невичерпність зв'язків між людьми перетворює індивідів на людство, окремі держави — на мегдержави, політичні, економічні системи, виплекані історією й національними культурами, традиціями — на мегасистеми з уніфікованими, багато в чому однозначними виявами. Усе це на загал формує простір, де добро вперше може репрезентувати себе як уселенська сила, але й зло тут може втратити свої попередні локальні онтологічні форми й постати як вселенський феномен. Глобалізація суттєво впливає на трансформацію підґрунтя того, що називають «острівною свідомістю», заперечуючи її артикуляційну роль. І хоч би якими вагомими та бажаними були спроби на тривалий час (або й назавжди) ізолюватися від глобальних проблем, ці спроби рано чи пізно будуть подолані (Для прикладу наведемо і «світову систему соціалізму», і нинішній Афганістан). Однак, потрібно бачити інше: якщо світ стає дедалі взаємозалежнішим, тоді він, з одного боку, стає суттєво взаємозахищений, а з іншого — багато в чому взаємовразливіший.

Аналізуючи наукові концепції глобалізації та розвитку її інформаційних засад різних авторів (М. Кастельса, Ф. Фукуяма, Ч. Хенді, Л. Туроу, Д. Гелбрейта, Ф. Инглгарта, Е. Тоффлера та ін. [6, с. 422]), зауважимо, що в їхніх теоретичних узагальненнях напрацьовано нову систему категорій, що пояснює нову своєрідну нормативну систему цінностей суспільства, політики, права тощо.

Узагалі, якщо звернутися до основних віх історії становлення політичних поглядів за буржуазної доби, простежуємо, що всі доктрини, всі вірування ґрунтуються на певній висхідній ідеї. Скажімо, в лібералізмі для індивідуалістів наріжним каменем досконалого суспільства є свобода особи, для прихильників соціального консерватизму — усезагальний комплекс суспільних цінностей, що отримує втілення в соціумі, державі або традиції. Для прихильників комунітаристського підходу головною вимогою є те, щоб здорове суспільство забезпечувало збалансованість незалежності суспільства та порядку, причому йдеться про порядок особливого штибу - добровільний та обмежений засадовими цінностями, а не нав'язаний ззовні чи такий, що має тотальний характер. Сама незалежність особи має аж ніяк не безмежною, вона має ґрунтуватися на соціальних принципах і вписуватися в контекст суспільних цінностей.

Теорії, котрі вивчають глобалістські процеси в сучасному світі, дещо по-іншому оцінюють традиційні пріоритети, засадові ідеї, які сформувала історія в різних теоретико-ідеологічних іпостасях. І хоча різні дослідження глобалізаційних процесів багато в чому подібні, все одно стосовно засад їхніх наслідків існують різні оцінки. Так, багато аналітиків вважають сутнісною характеристикою глобалізації формування нової якісної усезагальності суспільного буття. Особливості якого характеризуються тим, що воно більше не може визначатися межами національно-державницьких утворень.

Існують й інші судження, що визнають такими вузловими характеристиками глобалізації процеси зміни політичного, інформаційного просторів буття або уніфікацію економічної системи господарювання внаслідок усезагальної перемоги принципів вільного ринку чи формування нової постмодерної системи культури, або віртуалізацію реальності, навіть артикуляцію техніко-технологічних засад буття тощо.

Для з'ясування цих дещо відмінних поглядів, вважаємо за необхідне спинитися на аналізі їх, оскільки, зрештою, всі вони тісно пов'язані й суттєво впливають на трансформацію політичних систем, владних відносин у державах сучасного світу, безпосередньо або опосередковано задіяних у процесах глобалізаційного характеру.

Глобалізація, безсумнівно, не зводиться до простої суми всіх перелічених імовірних системовизначальних ознак. Ключ до розуміння її природи, з нашого погляду, потрібно шукати на соціетальному рівні в трансформації того суспільно-політичного устрою, в якому населення існує та розвивається впродовж століть. Хоч би як прикро й болісно не було, можна констатувати, що традиційні національно-державні форми людського буття поволі втрачають самодостатність. Усі ми стали свідками й безпосередніми учасниками. Зокрема кінця ХХ – початку ХХІ ст., величній епопеї становлення єдиного взаємопов'язаного, взаємозалежного та взаємопрониклого світу, в якому глобальні системи не лише поєднують раніше непоєднані фрагменти цілого, а й суттєво впливають на їхні глибинні внутрішні трансформації. Йдеться про створення глобальної спільноти (мегаспільноти), в межах якої наявні національно-державні утворення репрезентують себе як більшою чи меншою мірою самостійні структурні одиниці. Хоча історія вже знає чимало прикладів існування моделей людських спільнот, що виходили далеко за межі національно-державних утворень (як домінанта за доби Модерну — період Нового часу) — великі імперії давнини, світові релігії, безкраї простори, де формувалася спільна культура, Європа пізнього Середньовіччя...

Нині ж буденна свідомість людини глибоко закарбувала переконання, що національні держави постають як єдино універсальні форми суспільства, які є виявом логічного й історичного спрямування людського буття. Тому й ідею мегасуспільств важко прийняти, ще виходячи з того, що вони не мають аналогів в історії (саме в такому вияві) і, відповідно, підтримки. Але ж і сучасне життя зовсім мало нагадує минулі часи — навіть десятилітній досвід історичного прогресування — це цьому підтвердженням.

Сама новизна феномену створює додаткові ускладнення у розумінні мегасуспільства. Зазвичай, явище такого масштабу можна класифікувати й аналізувати, лише спираючись на порівняння, підґрунтям чого може стати лише звернення до минулого. Але ж і передісторія глобалізації розпочалася не вчора. Народження мегасуспільства було заздалегідь підготовлене тривалим процесом модернізації, що характерна ознака Нового часу. Натомість, глобалізація стимулює й зіштовхує різні модернізаційні тенденції, начебто відбираючи найперспективніші.

Аналізуючи праці окремих філософів та істориків (А. Тойнбі, Л. Февр [8, с. 562]), можна побачити, що час протоглобалізаційного періоду цілком правильно можна віднести

до середини XIX – початку XX ст. На підставі таких економічних показників, як рівень розвитку світової торгівлі, вивезення капіталу, золотий стандарт - дослідники доходять висновку: на початку XX ст. світ був більш глобалізований, аніж у середині століття. У процесі розгляду великих колоніальних імперій — англійських, французьких та ін., котрі розвивалися в середині століття, виникає гіпотеза, що й політична глобалізація рухається синусоїдою. Ці своєрідні піднесення й спади, на нашу думку, є не простим пошуком удосконалень згасаючих (вичерпаних) форм глобалізації, а радше постійним пошуком людством альтернативи глобалізації. Так, якщо уважно дослідити наслідки розвитку соціальних економічних і особливо політичних систем у межах XX ст., що добігло кінця, то цей період постає як величне «побоїще» різних глобалізаційних проектів — колоніального, фашистського, комуністичного, ліберального, фундаменталістського тощо. Людство весь час робило спробу (вишукуючи виправдання цьому у різних ідеологіях) виявити себе зрілим, досконалим у всесвітніх вимірах, але розуміло (і нині розуміє) це по-різному.

Можна стверджувати, що зараз ліберальний проект як політико-правове й економічне підґрунтя світового глобалізму виявився найпридатнішим до життя, але історія на цьому не завершується і, наприклад, вже сьогодні Європа майже тотально нашвидкоруч опановує модель соціал-демократичного вибору, а арабський світ переживає піднесення хвилі фундаменталізму. Важливим є те, що відходять у минуле «неперспективні» форми і засоби глобалізації. Приміром, «холодна війна», на нашу думку, постає не лише як край небезпечне й антигуманне півстолітнє протистояння двох наддержав та надсистем, а й як особлива форма кондомініуму, що забезпечувала управління світовим розвитком за умов доволі інтенсивної модернізації. Цей особливо недосконалий, витратний і ненадійний механізм політичної глобалізації, що був вибудований на біполярній основі й слугував регулятивним механізмом системи політико-ідеологічних відносин, відійшов в історію. Але, на жаль, сучасний світ уже відчуває дію нової глобалізаційної небезпеки — поширення тероризму, що стає не безпечною навіть за «холодну війну» другої половини XX ст., адже небезпека знищення людини і безпосередня практика її знищення — це різні речі.

Отже, процес формування мегасуспільства є вельми тривалим і складним. Нині він постає як унікальний суспільний проект, що потенційно охоплює переважну більшість держав і народів. І довкола нього розгортається інтенсивна боротьба різних сил. Адже найважливішим є те, що глибоко заторкнуто інтереси корпорацій, великих соціальних груп, впливових організацій, цілих держав. Кожен бажає якщо не перекроїти проект заново, то принаймні підкоригувати його відповідно до своїх інтересів.

Однак, у будь-якому випадку можна стверджувати, що формування мегаспільноти навряд чи буде здійснюватися протореними людством, відбитими в аналах історичної практики шляхами. Конкретно, як уже зазначалось, вона не руйнує наявних спільнот, а поглинає їх, повільно перетворюючи їх на відповідники своїй внутрішній логіці. Це відчутно в житті або слабозвинених держав, або тих, що перебувають на транзитному етапі свого вибору: є держава, є суспільство, але вибір, засоби, умови, форми й темпи поступу можуть виявитися такими, що продиктовані ззовні мирним «цивілізованим» шляхом де засобами стають економіка, політика, технологія тощо. А відтак доходимо: вперше в історії нова система світобудови створюється не в наслідок хрестових походів, не через вогонь та меч, а з гуманним, навіть правовим використанням цивілізованіших методів (хоча силовий примус, що має інші форми: ембарго, квоти,

кредити, позики, міжнародне право, різного штибу міжнародні інституції, ідеологічна, просвітницька й релігійна експансія - відіграють дуже суттєву роль).

Однією з найважливіших проблем глобалізації є визначення того, яким чином будуть сформовані відносини між мегаспільнотою та національно-державницькими формуваннями. І всупереч поширеним уявленням, у процесі глобалізації кордони між різними сегментами світу не руйнуються, а трансформуються, перетворюючись на свого роду проникливі «мембрани» (підтвердженням цього стає сучасна Європа після введення євро). Звісно перспективи глобалізації бачаться по-різному із столиць тих держав, що є світовими лідерами та невеликих слабкорозвинених країн. Для Заходу, що значно випередив багатьох, відкриваються нові унікальні можливості подальшого лідерського прогресування, для Півдня й Сходу з домінуючим у них стилем відсталості розвитку життєвих темпів — вибір між залежністю та ізоляцією. Отже, проблема рівності та справедливості є однією із вирішальних в асиметричній світовій системі господарювання. Але потрібно розуміти, що найрозвиненіші структури мегаспільноти стають зацікавленими в ліквідації найкричущих диспропорцій світового розвитку. Глобалізаційні процеси вже не дають їм можливості абстрагуватися від того, що відбувається у зонах нестабільності, від нескінченних бід і заворушень.

І тут ми можемо стверджувати, хоча при цьому розуміємо, що вступаємо у суперечку із майже домінуючою в сучасній політології ідеєю, що формування мегаспільноти — це не результат цілеспрямованих, скерованих, або принаймні чітко скоординованих з одного центру дій. Більш реалістичною є думка, що перспектива становлення мегаспільнот є грандіозним і за багатьма ознаками стихійним історичним процесом, що поволі формує глобальні канали спілкування, відносин над бар'єрами історично й геополітично визначених кордонів.

На такий висновок наштовхує нас те, що зазначений процес бере витоки з різних видів економічної діяльності, що є фундаментом глобалізації загалом. Активність у названій сфері значно перевершує всі інші (бо логіку висновків диктує нам не традиційний економічний детермінізм), що часто взагалі глобалізацію ототожнюють зі становленням світового господарства. Насправді, це, як ми вважаємо, не зовсім так, адже економіка тут слугує своєрідним засобом, що задає динаміку, темп, імпульс розвитку і, ясна річ, є визначальною, але не тою детермінантою, що вичерпує собою весь розвиток, перекидає обсяг усього змісту становлення спільнот і держав у постмодерністський період (або період, який Е.Тоффлер визначає «Третя хвиля» [7, с. 435], а В. Іноземцев — «Позаекономічне суспільство» [3, с. 517]). І справді, зміни стають помітними й у соціальній сфері, й у політичному житті, й у аспекті культури. Інша річ, що за природою, функціями, темпами відтворення ці сфери буття є більш інерційними, аніж економічна. Попри те, можна стверджувати, що тут глобалізація наштовхується на бар'єри, які важко подолати, а саме те, що історично сформованою є принципова непокерованість, а точніше, не обов'язково лінійна відповідність політичних систем або норм культури тій системі уніфікованих форм, що стають своєрідними алгоритмами життя суспільств у той чи той період. Одночасно економічні, правові системи виробляють таку адекватність набагато легше, бо це такі базисні утворення, які легше піддаються уніфікації й формалізації. А відтак можемо стверджувати, що економіка та право є первинними інформаційними системами глобалізації і водночас тією матеріальною та формальною силою, що здатна динамічніше за інші чинники здійснювати через себе експансію за межі тих держав, де вони були первинно сформовані. А тому сучасний стан глобалізації, з нашої точки зору, можна оцінювати як позбавлений гуманістичних начал, а точніше,

гуманітарно не спрямований, адже він безмежно формалізований і відчужено об'єктивований (ринковими, техніко-технологічними, економічними, інформаційними тощо засадами) на відміну, наприклад, від таких історичних форм глобалізації, що їх пережило у різні часи людство, як поширення християнства, хвиля просвітництва, що прокотилася Європою у Новий час, та навіть доволі інтенсивні способи поширення нових ідеологій у XIX – напочатку XX ст. З цього приводу один з дослідників сучасної доби постмодернізму З. Бауман зазначає: сучасне суспільство досягло такого рівня розвитку, коли збільшення простору свободи без стрімкого заперечення економічних закономірностей, без виходу за межі ринку стає неможливим. А тому саме економічна система, інтенсифікуючи глобалізацію, як головна детермінанта, задає межі свободи. Цей процес, гадаємо, можна виразити своєрідною формулою: чим впливовішими стають економічна, технологічна, ринкова, інформаційна системи щодо динаміки глобалізаційних процесів, тим більшою мірою обмежуються свободи людини.

А щоб з'ясувати це, вважаємо за необхідне звернутися до аналізу впливу економічних трансформацій у сучасному світі на глобалізаційні процеси.

На сьогоднішньому етапі становлення постекономічного суспільства головним чинником розвитку, на нашу думку, є технологічний прогрес. Хоча зміна пріоритетів і цінностей людини, експансія творчості й витиснення ними традиційних форм праці мають засадове значення й у межах цього періоду, вони, як правило, ще безпосередньо не впливають на соціальний розвиток. Самореалізація людей виявляється в їхньому технічному і соціальному пошуку, у створенні систем виробництва і керування, що вможлиблює просування шляхом постіндустріального прогресу. Однак найпомітніший вплив на світові господарські процеси впродовж 70–90-х рр. XX ст. справляє ще не творча діяльність як така, а її матеріалізовані результати і наслідки.

Список використаної літератури

1. *Бжезінський З.* Велика Шахівниця / З. Бжезінський — Львів : Літопис, 2000. — 236 с.
2. *Ивин А.* Теория аргументации / А. Ивин — М. : Гардарики, 2000. — 414 с.
3. *Иноземцев В.* За пределами экономического общества / В. Иноземцев — М. : Наука, 1998. — 639 с.
4. *Кант И.* К вечному миру / И. Кант — М. : Наука, 1965. — с. 298.
5. *Тойнби А.* Постижение истории / А. Тойнби — М. : Прогресс, 731 с.
6. *Тоффлер Е.* Футурошок / Е.Тоффлер — К. Дух і літера, 1997. — 462 с.
7. *Тоффлер Е.* Третя Хвиля / Е.Тоффлер — К. Дух і літера, 2000. — 480 с.
8. *Февр Л.* Бои за историю / Л. Февр — М. : Прогресс, 1992. — 675 с.
9. *Castells M.* The Rise of the Network Society / M. Castells—Oxford: Blackwell Publishers, 1996. — 148 с.
10. *Castells M.* The Power of Identity / M.Castells - Oxford: Blackwell Publishers, 1997. — 230 с.
11. *Fukuyama F.* The Social Virtues and the Creation of Prosperity / F. Fukuyama— N.Y.: Free Press, 1996. — 368 p.
12. *Inglehart R.* Culture Shift inOrdnanceIndustrial Society / R. Inglehart— Princeton: Princeton University Press, 1990. — 286 p.
13. *Reich R.*The Work Nations / R.Reich — N.Y.: Vintage Books, 1992. — 197 p.
14. *StewartT.*Intellectual Capital / T.Stewart— N.Y. : Doubeday/Currency, 1997. — 301 p.

15. *Thurow L.* The Future of Capitalism / L.Thurow — L.: Nicolas Bradley Publishing, 1996. — 266 p.
16. *Touraine A.* Pourrons — nous vivre ensemble? / A.Touraine — Paris: Editions Fayard, 1997. — 287 p.

**PROBLEMS OF FORMATION OF HUMAN FREEDOM IN THE MODERN
GLOBALIZED WORLD****Sergey Orlov**

*Lviv State University of Internal Affairs
Department of philosophy, politology and juridical logic,
Gorodotskastr. 26, 79007, Lviv, Ukraine
e-mail: filosof@lvduvs.edu.ua*

Among a number of valuable political definitions of human existence is one of the attractions takes freedom. And as a category and as the principle of it being significantly transformed in historical definitions. Therefore, a special place is given to the analysis of the specificity of the category of "freedom" in the current conditions of the world, received his designation as global.

Keywords: freedom, freedom of political forms, globalization, transformation processes, transitional societies.

**ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ СВОБОДЫ В
СОВРЕМЕННОМ ГЛОБАЛИЗИРОВАННОМ МИРЕ****Сергей Орлов**

*Львовский государственный университет внутренних дел
кафедра философии, политологии и юридической логики
ул. Городецкая, 26, 79007, Львов, Украина
e-mail: filosof@lvduvs.edu.ua*

Определено, что среди целого ряда ценностных определений политического бытия человека одно из выдающихся мест занимает свобода. Определено, что и как категория, и как принцип бытия она существенным образом трансформируется в исторических определениях. Проанализирована специфика содержания категории "свобода" в современных условиях мира, получивший свое определение как глобальный.

Ключевые слова: свобода, политические формы свободы, глобализация, трансформационные процессы, транзитное общество.